

GRÓF APPONYI ALBERT

1846—1933.

KÉT MAGYARORSZÁG él egymás mellett, egy látható és egy láthatatlan. A látható, mely nemzetközi és itthoni fórumokon küzd igazáért és vívja mindennapi harcait a belső életproblémák megoldásáért, a politikai Magyarország. A láthatatlan ország pedig, amelyet nem kötnek emberi kézemelte korlátok s a polgárai hívói minden tiszta és nemes szépségnek, a lelkek Magyarországa.

Gróf Apponyi Albert ravatalánál nemcsak a politikai Magyarország öltözött méltóságos, komor pompájú gyászba, de a nagy halott koporsója előtt könnyes szemmel és fájdalmas szívvel hajolt meg a lelkek Magyarországa is. Mert az elköltözöttben egyformán sokat vesztett mind a kettő. Nagy fia volt Apponyi a politikai országnak, de talán még nagyobb fia a lelki birodalomnak. Olyan jelenség volt ő itt, amilyent csak a kegyes szándokú századok ajándékoznak az emberiségnek.

Hisszük és valljuk, hogy csak az lehet szép, ami lényegében igaz is. Mindent a benne rejlő igazságok szépítenek meg. Apponyi életét is élete belső igazsága szépítette meg és páratlan igazságszeretete tette őt a szép csodálatos rajongójává. Valóban ember-kathedrális volt! Élete maga is harmónikus műremek, szónoki megnyilatkozásai nemcsak az igazság, hanem a belőlük áradó ellenállhatatlan szépség varázsával is hatottak, viszonya az egyetemes és magyar zenekultúrához pedig az ő legrejtettebb énjének önvallása. Apponyi a politikai életben az igazság bajnoka, a lelkiéletben a szép hőroza volt. Ez a kettő vonta harmónikus egységbe életét s tette őt nemzetének valóban méltó kifejezőjévé a politikai és lelkivilág előtt egyaránt.

A politikai világban elfoglalt szerepköre nem maradhat árván. Helyét a Nemzetek Szövetségében a politikai Magyarországnak be kell töltenie. De szerepét a lelkiországban nem veheti át tőle senki, mert nincs ma utódja erre a súlyos örökségre. Vezérlőhelye betöltetlen marad talán emberöltőkön át. És élete, mint tökéletes művészi élet, mindenkori felséges példaadás marad.

A Napkelet annak a lelkiországának építője, amelynek Apponyi hőse volt. Meghajtjuk tehát mi is a gyász és az emlékezés sötét lobogóját a nagy halott, a legművészibb magyar élet és a legnagyobb magyar művészetkedvelő, a pótolhatatlan előtt.

Apponyi Albert politikai pályáját az összeomlásnak nemzeti tragédiává súlyosodott éve két részre bontja. Az első részben még nem volt a nemzet vezére, az általa képviselt eszmék nem találkoztak az egész nemzet helyeslésével. Az összeomlás után azonban ritka és bölcs mérséklettel kilépett a pártokkal telített belpolitikai életből, lángoló szellemét ettől kezdve a nemzet egyetemének érdekében a napi kérdéseken felülemelkedően a világ valamennyi békeszerződésénél elvülhetetlenebb örök magyar igazság hirdetésének szentelte. Politikai pályafutásának mindkét részében azonban egyaránt kimagasodott kortársai közül nemes lovagiasságával, méltányosságával, emelkedett szempontjaival és úri egyszerűségével. Bármikor és bármi mellett szállt is sikra, a szép szeretete szavait komoly oratori díszbe öltöztette és kora ifjúságától késő öregségéig nemcsak anyanyelvén, hanem idegen nyelveken is legszívesebben hallgatott szónokművésze volt nemzetének s orgonabúgású hangját, amellyel a virtuoz biztonságával igézett, sohasem felejtí el, aki valaha hallotta.

Életét imponáló biztonsággal építette ki minden vonatkozásban műremekké. Nem volt darabokra tört élete az övé és nem volt aránytalan. Alkonyatában már szinte a horizont érte el s így látta meg csonka hazája talapatáról az egész világot.

A magyar zene diadalmasan feltörő melódiai kísérik az ő pályáját. Apponyi Albert zenei életünkben nemcsak az érdeklődő műélvező, hanem sokszor ő a kezdeményező. Immár történelemmé lett meleg barátság fűzte az egyetemes zenei élet két kimagasló titánjához, Liszt-hez és Wagnerhez. A közelmúltban két alkalommal is, a Beethoven-centenáriumkor és a Zeneművészeti Főiskola félszázados jubileumakor, csodálhattuk ünnepi beszédében zenei tudását és érzékét, amely alkalmassá tette volna őt arra, hogy minden idők legnagyobb magyar zeneesztétikusa legyen. Egész életét végigkísérte a vágy, hogy félrevonulva a zajos és sebeket osztó közélet porondjáról, a tudománynak élhessen. Csak keservesen fájlalhatjuk, hogy Apponyi ezt az álmát nem tudta valóra váltani és nem adatott meg neki, hogy életének estéjén, elérkezve politikai küzdelmeinek ígérteföldjére, csendes szemlélődésének és bölcselkedésének meleg fényét sugározza szét nemzetére.

A nagy rétor elment, hogy szószólója legyen elárvult nemzetének ott, ahol a gyarló emberek földi ellenvetései semmivé omlanak az egyetlen örök Igazság előtt. Legyen hála néki, hogy még elmulásában is nagy szolgálatot tett nemzetének. Küldetése útján, messze idegenben bekövetkezett halála az utolsó szózata lett, melyre felfigyelt az egész világ. A nagy halál néma beszédét mindenütt megértették, de legfájóbban idehaza, ahol immár történelemmé dicsőült élete mindenkori példaadás marad az élő és eljövendő magyarok számára.